

Utvecklings- och hållbarhetsrådets möte 11 maj 2022

Protokoll fört vid utvecklings- och hållbarhetsrådets möte kl 13.00 på Björnhofvda Gård.

Närvarande: Ordföranden, lantrådet Veronica Thörnroos (VT, deltog vid punkt 10) samt ledamöterna Johanna Boijer-Svahnström (JBS, deltog på distans vid punkterna 1-6), Josefine Egenfelt (JEG), vice ordförande Rebecka Eriksson (RE), Birgitta Eriksson-Paulson (BEP), Niclas Forsström (NF), vice ordförande Martha Hannus (MH), Therese Karlsson (TK), Marcus Koskinen-Hagman (MKH), Niklas Lampi (NL) samt Julia Lindfors (JL, deltog på distans vid punkterna 1-6). Dessutom närvarade rådets huvudsekreterare Micke Larsson (ML).

Förhinder att medverka: John Eriksson (JER), talman Bert Häggblom (BHÄ) samt minister Alfons Röblom (AR).

Gäster: vice ordförande i arbetsgruppen för koordinering och rapportering Lotta Nummelin (LN), ledande hållbarhetslots Karin Rosenberg-Brunila (KRB) samt koordinatör i arbetsgruppen för koordinering och rapportering Henrika Österlund (HÖ).

1. Mötets öppnande

Rebecka Eriksson önskade alla välkomna till [utvecklings- och hållbarhetsrådets](#) sjuttonde ordinarie möte.

2. Godkännande av föregående mötesprotokoll

Rådet **godkände** protokollet från det senaste ordinarie mötet, den 14 januari 2022.

3. Uppföljning sedan föregående ordinarie möte

Rådet **noterade** sammanställningarna från extra möten (28 januari, 4 februari och 18 februari) dialogmöte med lagtingets gruppleदारforum (18 mars), ordförandetrions möten samt beslut sedan föregående ordinarie möte (se bilaga 1 nedan). I bilagan framgår att rådet **beslutat** att godkänna förslagen om reviderade delmål för målet om god vattenkvalitet (strategiskt utvecklingsmål 3) respektive målet om biologisk mångfald (strategiskt utvecklingsmål 4).

4. Revidering av mandatet för arbetsgruppen för koordinering och rapportering

Rådets **godkände** förslaget till revidering av mandatet för arbetsgruppen (se bilaga 2 nedan).

Rådet **uttryckte** önskemål om en diskussion kring förutsättningarna för utförandet av uppdragen som "ansvarig ledande tjänsteman" (i enlighet med vad som avses i definitionen i det reviderade mandatet).

5. Förändrat omvärldsläge

Rådet **diskuterade**, med anledning av Rysslands invasion och krig i Ukraina, det markant förändrade omvärldsläget. Rådet **konstaterade** att det finns oro hos många samt att följd effekterna (bland annat ökad inflation och flyktmottagande) riskerar att på kort och medellång sikt skapa spänningar i samhället. Ett lyhört och långsiktigt ledarskap är därmed av stor betydelse.

Rådet **fastslog** att trots omvärldsförändringarna och dess följd effekter släpper rådet inte blicken från "Alla kan blomstra"-visionen och de strategiska utvecklingsmålen, men konstaterade att vi kommer att behöva jobba ännu hårdare inom vissa områden.

6. Behandling av förslag till statusrapport 5

6a. Ett förslag till utvecklings- och hållbarhetsagendans femte statusrapport presenterades av rapportens redaktör Karin Rosenberg-Brunila. Rådet **diskuterade** förslaget och justeringar.

Vice ordförande Martha Hannus övertog ordförandeskapet för mötet.

6b. Rådets ordförandetricio presenterade ett utkast till "utvecklings- och hållbarhetsrådets framåtblick" (kapitel 1) i statusrapport 5. Rådet **diskuterade** utkastet och eventuella justeringar.

6c. Rådet **beslutade** att, med de justeringar som diskuterades vid punkterna 6a och 6b, fastställa utvecklings- och hållbarhetsagendans statusrapport 5.

Rådet **konstaterade** att nästa steg är att rådet, i samverkan med arbetsgruppen för koordinering och rapportering, analyserar statusrapporten. I analysen integreras studien på temat "strukturella hinder för uppnåendet av målen i utvecklings- och hållbarhetsagendan" (se punkt 8b nedan).

6d. Statusrapporten publiceras vid ett lanseringsseminarium, med lagtinget som värd, den 1 juni. Huvudsekreteraren presenterade det preliminära programmet för seminariet.

7. Kärnkraftens roll i utfasningen av användningen av kol, olja och gas

I samband med att rådet, vid senaste ordinarie mötet, godkände de reviderade klimatmålen för Åland (inklusive ny formulering för strategiskt utvecklingsmål 6) konstaterade rådet att det fanns anledning att i ett senare föra en fördjupad diskussion kring kärnkraftens roll i utfasningen av användningen av kol, olja och gas.

Mot denna bakgrund **diskuterade** rådet kärnkraftens roll i utfasningen av fossila bränslen.

8. Till kännedom – huvudsekreteraren informerar

Huvudsekreteraren informerade om övriga aktuella processer. Rådet **noterade** informationen nedan till kännedom.

8a. Vid rådets ordinarie möte den 14 januari uppdrogs ordförandetricion och huvudsekreteraren att under våren etablera former för rådets dialog med ungdomar. En bred sonderingsprocess har landat i att börja med att skapa en ungdomsgrupp med cirka tio medlemmar. Avsikten är att

ungdomarna i Ung Resurs verksamheter, de studerande vid yrkesträningsprogrammet respektive Folkhögskolan samt studeranderåden vid Ålands yrkesgymnasium respektive Ålands lyceum utser medlemmarna i gruppen. I detta skede är tanken att medlemmarnas mandatperiod är ettåriga, med start i augusti. Rädda Barnen erbjuder sig att, genom barnkonventionsansvariga Jonna Varsa, bistå med handledning till gruppen.

8b. Bärkraftnätverkets lotsfunktion genomför under våren en studie på temat *strukturella hinder för uppnåendet av målen i utvecklings- och hållbarhetsagendan*. Avsikten är att studien ska bidra till arbetet inom såväl utvecklings- och hållbarhetsrådet som arbetsgruppen för koordinering och rapportering (i arbetsgruppens uppdrag ingår löpande lagstiftningsanalys).

8c. Blekinge Tekniska Högskola genomför under 2022 en fallstudie om Ålands arbete för långsiktig hållbarhet, från första initiativ till beslutsfattande, initiering och utveckling av nätverket bärkraft.ax, utveckling- och hållbarhetsagendan samt implementering.

8d. I enlighet med informationen vid rådets möte den 14 januari godkände Finlands kommission för hållbar utveckling Finlands nationella färdplan för Agenda 2030 i februari. Färdplanen har överlämnats till regeringen för att användas i regeringens arbete. I mars beslutade kommissionen att förnya sin egen strategi så att färdplanens huvudsakliga innehåll utgör kärnan i kommissionens nya strategi. Färdplanen och strategin fokuserar på sex områden där genomgripande systemförändring krävs för att Finland ska förverkliga Agenda 2030.

9. Nästa ordinarie möte samt rådets övergripande arbetsplanering 2022

Nästa ordinarie möte hålls den 30 september 2022 kl 8.30-12.00.

Rådet **noterade** följande övergripande arbetsplanering för 2022:

14 januari	Ordinarie möte (kl 8.30-12.00)
28 januari	Extra möte angående förslag till reviderade delmål (mål 3 och 4)
4 februari	Extra möte angående fysisk strukturutveckling
18 februari	Extra möte angående förslag till reviderade delmål (mål 2)
18 mars	Dialogmöte med lagtingets gruppleddarforum
11 maj	Ordinarie möte (kl 13.00-16.30)
1 juni	Lanseringsseminarium - statusrapport 5
27-30 augusti	ReGeneration-veckan 2022
30 september	Ordinarie möte (kl 8.30-12.00)
x november/december	Medaktörsmöte
x januari 2023	Ordinarie möte

10. Mötets avslutande

MH avslutade mötet med ett tack för goda diskussioner samt önskade välkomna till middag med informella diskussioner kl 17.30.

Mötet avslutades kl 16.45.

Vid protokollet: Micke Larsson

Bilagor

- Bilaga 1 Extra möten och beslut sedan föregående ordinarie möte (se nedan)
- Bilaga 2 Mandatbeskrivning för arbetsgruppen för koordinering och rapportering (se nedan)

Bilaga 1

Extra möten och beslut sedan föregående ordinarie möte

Extra möten

28 januari Extra möte angående förslag till reviderade delmål (digitalt möte)

Vid rådets ordinarie möte den 14 januari presenterades ett utkast till reviderade delmål för målen om biologisk mångfald (strategiskt utvecklingsmål 4) och god vattenkvalitet (strategiskt utvecklingsmål 3) av de målansvariga Petra Granholm respektive Christian Pleijel. Ärendet bordlades och behandlingen fortsatte vid detta extra möte. Rebecka Eriksson agerade mötesordförande.

Rådet **beslutade vid mötet** att godkänna förslaget till reviderade delmål för målet om biologisk mångfald. De reviderade delmålen:

- 4.1 Alla som bor och verkar på Åland har insikten om att djur, växter och ekosystem har ett egenvärde i sig själva. Kunskap om biologisk mångfald, ekosystem i balans samt särskilt värdefulla arter och biotoper är hög inom alla samhällssektorer.
- 4.2 Ekosystem och biologisk mångfald är integrerade i alla utvecklings- och planeringsprocesser för mark- och havsanvändning (s.k. regional grönstruktur) och används som redskap för att mildra effekter av klimatförändringarna, motverka habitatfragmentering och -förstöring samt säkerställa gröna korridorer.
- 4.3 Miljöpåverkan av invasiva arter är så låg att på Åland naturligt förekommande arter och biotoper inte hotas.
- 4.4 Havs-, kust- och landområden samt särskilt skyddsvärda biotoper och arter på Åland är skyddade minst till den nivå och omfattning som EU:s regelverk kräver.
- 4.5 Naturförlusten har avstannat. Områden där särskilt skyddsvärda biotoper eller arter tidigare förekommit har antingen återställts eller så har dessa arter och biotoper återinförts eller återskapats inom områden som särskilt lämpar sig för dessa förekomster.

Rådet **beslutade i skriftlig procedur** (den 4 februari) att godkänna förslaget till reviderade delmål för målet om god vattenkvalitet. De reviderade delmålen:

- 3.1 Alla på Åland har kunskap om och tar ansvar för att åländska vatten uppnår god kvalitet.
- 3.2 Ålands röst i Östersjön är proaktiv. Åländska aktörer och individer samverkar med övriga Östersjöregionen för att påverka och uppnå vatten av god kvalitet.
- 3.3 Näringslivet på Åland använder hållbara cirkulära lösningar och bidrar till minst halverade utsläpp av näringsämnen till 2030 (jämfört med 2015).
- 3.4 Hänsyn till klimatförändring och dess konsekvenser integreras i alla utvecklings- och planeringsprocesser som påverkar vattenbruk och havsanvändning.

3.5 Människoskapade nettoutsläpp av fosfor och kväve till vatten har minst halverats år 2030 (jämfört med 2015).

3.6 Internbelastningen av fosfor i sjöar och vikar har identifierats och åtgärder pågår för minskningar.

3.7 Människoskapade kretsloppen av näringsämnen är till största delen slutna. Åland är ledande i Östersjöregionen gällande cirkulärt omhändertagande av näringsämnen 2030 och exportör av näringsämnen 2051.

3.8 Läckage av farliga ämnen, såsom läkemedel, växtskyddsmedel, hushållskemikalier, mikroplaster och gifter till vattenmiljön har minskat till icke skadliga nivåer. Nedskräpningen av vattenmiljön har upphört.

3.9 Ett samlat helhetsperspektiv på VA-användningen som säkerställer att handlingsplaner och åtgärder innebär förbättringar av vattenkvaliteten.

4 februari Extra möte angående strategisk fysisk strukturutveckling (digitalt möte)

Vid rådets ordinarie möte den 7 maj 2021 presenterades ”strategisk fysisk strukturutveckling” som ett av nio nyckelprojekt i färdplanen för uppnåendet av de tre delmålen inom strategiskt utvecklingsmål 5 (attraktionskraft för boende, besökare och företag). Vid rådets därpå följande ordinarie möte (den 10 september 2021) presenterade Gustav Blomberg, byråchef vid landskapsregeringens infrastrukturavdelning, en lägesrapport angående arbetet med strategisk fysisk strukturutveckling. I den efterföljande diskussionen beslutade rådet att hålla ett extra möte för fortsatt diskussion. Vid det extra mötet angående fysisk strukturutveckling den 19 november beslutades att fortsätta diskussionen vid detta extra möte. Rebecka Eriksson agerade mötesordförande.

En lägesrapport angående projektet ”Landskapsintressen för kulturmiljö”, som är ett utvecklingsarbete för Ålands framtida hemmiljöer, presenterades av projektledare Jonas Karlsson (vid landskapsregeringens kulturmiljöenhet).

Gustav Blomberg och Karolina Gottberg (ordförande respektive sekreterare för landskapsförvaltningens arbetsgrupp för fysisk strukturutveckling) presenterade

- Hur arbetet med fysisk strukturutveckling organiseras inom landskapsregeringen
- Hybridstrategi med beaktande av både kommunala- och, landskapsbyggs- och regionala planeringsintressen (kommuner och landskapsförvaltning i nära samarbete):
 - Utveckling av kommunöversikter till kommunala utvecklingsplaner
 - Landskapsregeringens rekommendationer enligt 11 §, kan användas t.ex. gällande markanvändning, naturskyddsområden samt landskaps- och byggnadsvård
 - Klimatanpassning, grönstrukturer och attraktionskraft som en del arbetet med markanvändningsplanering och arbetet med strategisk fysisk strukturutveckling

Rådet **diskuterade** vikten av att privatpersoner, markägare och företag löpande är involverade i arbetet med strategisk fysisk strukturutveckling och att arbetet med klimatanpassning och grönstrukturer bör prioriteras. Rådet **konstaterade** att arbetet med strategisk fysisk strukturutveckling har utvecklats på ett positivt sätt sedan presentationen vid rådets ordinarie möte den 10 sep 2021. Rådet **noterade** att rådsmedlemmarna förvaltningschef John Eriksson och kommundirektör Julia Lindfors har ett särskilt ansvar för rådets fortsatta uppföljning av arbetet med strategisk fysisk strukturutveckling.

18 februari **Extra möte angående förslag till reviderade delmål för tillits- och delaktighetsmålet**

Vid rådets ordinarie möte den 14 januari presenterades ett utkast till reviderade delmål för tillits- och delaktighetsmålet (strategiskt utvecklingsmål 2) av målsvarige Dan Sundqvist. Ärendet bordlades och diskussionen fortsatte vid detta extra möte.

Mötet gästades, utöver målsvarige Dan Sundqvist och processledare Kristin Mattsson, av de sammankallande i lagtingets gruppleदारforum Jörgen Pettersson och Ingrid Zetterman samt välmående-målets målsvariga Tabita Nordberg och processledare Sandra Jourdan (strategiskt utvecklingsmål 1). Martha Hannus agerade mötesordförande.

Mötet inleddes med en lägesbeskrivning av Dan Sundqvist. Därefter diskuterades förslaget till reviderade delmål, bland annat dess mätbarhet, uppnåbarhet samt huruvida delmålen ska vara effekt- eller inriktningsmål. Dan Sundqvist sammanfattade diskussionen och gick in för att, med utgångspunkt i diskussionen, fortsätta bearbeta förslaget till reviderade delmål.

Rådet **konstaterade** att det finns skäl att eventuella beslut om reviderade delmål för målet och tillit och delaktighet sker samtidigt som eventuellt beslut om reviderade delmål för välmående-målet. Målsvariga Dan Sundqvist och Tabita Nordberg ansvarar för samordningen av beslutprocesserna.

18 mars **Dialogmöte med lagtingets gruppleदारforum**

Lagtingets gruppleदारforum och utvecklings- och hållbarhetsrådet har båda uttryckt önskemål om att sinsemellan etablera en regelbunden dialog, som en följd sammankallades detta dialogmöte. Till mötet bjöds de målsvariga i arbetsgruppen för koordinering och rapportering in för att presentera nulägesanalyser för respektive strategiskt utvecklingsmål. Talman Bert Häggblom (ObS) var mötesordförande och rådets huvudsekreterare Micke Larsson mötessekreterare.

Närvarande från gruppleदारforumet var Anders Eriksson (ÅF), Camilla Gunell (S), Annette Bergbo (HI, ersättare), Jörgen Pettersson (C), Tage Silander (MSÅ) och Ingrid Zetterman (Lib). Lagtingsdirektör Susanne Eriksson deltog presentationen av nulägesanalyserna.

Från rådet deltog ordförande Iantrådet Veronica Thörnroos, vice ordförande Rebecka Eriksson, Josefine Egenfelt, John Eriksson, Niclas Forsström, talman Bert Häggblom, Therese Karlsson, Niklas Lampi, Julia Lindfors samt Alfons Röblom.

Från arbetsgruppen för koordinering och rapportering deltog de målsvariga Tabita Nordberg (mål 1), Petra Granholm (mål 4), Johanna Backholm (mål 5), Niklas Lampi (mål 6) samt Fredrik Rosenqvist (mål 7) samt koordinatör Henrika Österlund.

Efter presentationerna av de målsvarigas nulägesanalyser följde dialog i mindre grupper i tre stationer (mål 1, mål 4/5 samt mål 6/7). Dialogmötet avslutades med diskussion i helgrupp. Bland annat framfördes:

- att det finns behov av en analys av vilka lagstiftningsåtgärder som behövs för att de strategiska utvecklingsmålen ska kunna uppnås. Önskemål om diskussion kring detta.
- frågan om hur vi gör om vi vill justera de strategiska utvecklingsmålen?
- att den demokratiska förankringen/legitimiteten för bärkraft-processen är väldigt viktig och att det gör att kopplingen mellan rådet och lagtinget (och dess gruppleddarforum) är väsentlig.
- vikten av att arbetet i bärkraft-processen når ut till allmänheten, förslag om konstprojekt i det offentliga rummet lyftes.
- frågan om lagtingets och landskapsregeringens roll i bärkraft-arbetet lyftes.

Övriga möten och beslut

Rådets ordförandetrío har haft möten den 2 februari (uppföljning av rådets ordinarie möte den 14 januari samt diskussion om former för rådets dialog med ungdomar) och 13 april (beredning inför rådets ordinarie möte 11 maj).

Rådets ordförandetrío **beslutade** den 17 februari respektive den 30 mars att utse Johanna Backholm respektive Ann Nedergård till målsvariga för attraktionskrafts-målet (strategiskt utvecklingsmål 5) respektive målet om god vattenkvalitet (strategiskt utvecklingsmål 3).

Bilaga 2

Mandat/uppdragsbeskrivning för arbetsgruppen för koordinering och rapportering

FASTSTÄLLT AV UTVECKLINGS- OCH HÅLLBARHETSRADET - 7 MAJ 2021

JUSTERAT AV UTVECKLINGS- OCH HÅLLBARHETSRADET - 11 MAJ 2022

1. Uppdrag

Arbetsgruppens uppdrag är att dels koordinera implementeringen av utvecklings- och hållbarhetsagendans sju strategiska utvecklingsmål, dels ansvara för rapporteringen av implementeringen.

Koordineringen av implementeringen sker med hjälp av färdplaner för uppnåendet av respektive strategiskt utvecklingsmål. Färdplanerna justeras löpande och aktuell version finns tillgänglig på hemsidan bärkraft.ax.

Rapporteringen av implementeringen sker dels genom att aktuell status för indikatorer rapporteras löpande på hemsidan bärkraft.ax, dels genom medverkan i framtagandet av statusrapporter (som fastställs av utvecklings- och hållbarhetsrådet).

2. Arbetssätt

Arbetsgruppen arbetar på ett sätt som skapar bred förankring av färdplanerna i samhällets sektorer och hos allmänheten. Respektive strategiskt utvecklingsmål ska ha ett arbetsteam bestående av personer som bidrar med både kunskap, engagemang och förankring.

Uppnåendet av de sju strategiska utvecklingsmålen är inbördes beroende av varandra.

Arbetsgruppen förväntas säkerställa att implementeringen av respektive strategiskt utvecklingsmål beaktar implementeringen av de övriga sex strategiska utvecklingsmålen, i syfte att suboptimeringar och målkonflikter undviks respektive hanteras.

Vidare förväntas arbetsgruppen förstärka pågående insatser och tillföra mervärde.

I enskilda organisationer (inom samtliga samhällssektorer) pågår insatser som direkt eller indirekt bidrar till implementeringen av de sju strategiska utvecklingsmålen. Arbetsgruppen bidrar till koordineringen av insatserna så att synergieffekter mellan dem uppstår.

Inom de strategiska utvecklingsmålen finns delmål där få eller ingen aktör verkar för uppnåendet av delmålet. Arbetsgruppen identifierar dessa tomrum och tar, inom ramen för arbetet med färdplaner, initiativ till åtgärder och utvecklingsprojekt.

Arbetsgruppen förväntas verka för att dubbelarbete undviks genom att identifiera och hantera risker för att två eller flera aktörer gör liknande insatser parallellt.

Arbetsgruppen ska löpande genomföra lagstiftningsanalys.

Dels ska gällande lagstiftnings påverkan på möjligheterna att uppnå respektive strategiskt utvecklingsmål respektive konsekvenserna av nya lagstiftningsinitiativ analyseras, dels ska arbetsgruppen identifiera och påtala eventuella behov av revidering och ny lagstiftning.

3. Funktioner inom arbetsgruppen

Arbetsgruppen ska bestå dels av en målsvarig, en processledare samt en ansvarig ledande tjänsteman för respektive strategiskt utvecklingsmål, dels av en beredningsgrupp som leder arbetsgruppen samt förbereder de gemensamma mötena.

Målsvarig

Den målsvariga ansvarar, i samråd med processledaren, för att med utgångspunkt i det strategiska utvecklingsmålets delmål leda implementeringen av målets färdplan. I uppdraget ingår att utse medlemmar och leda det strategiska utvecklingsmålets arbetsteam, som ska bestå av en bredd av intressenter som är relevanta för målet. Målsvarig ansvarar för att aktivt verka för fördjupad förståelse för det strategiska utvecklingsmålet och dess implementering hos allmänhet och beslutsfattare.

Målsvarig har möjlighet att till utvecklings- och hållbarhetsrådet föreslå revideringar av det strategiska utvecklingsmålets delmål.

Processledare

Processledaren ansvarar för den löpande uppföljningen av implementeringen av färdplanen för det strategiska utvecklingsmålet. I samarbete med målsvarig deltar processledaren i målets arbetsteam. I uppdraget ingår den administrativa uppföljningen med bland annat den löpande uppdateringen av färdplanens åtgärder på hemsidan bärkraft.ax.

Ansvarig ledande tjänsteman*

Den ansvariga ledande tjänstemannen ansvarar för att implementeringen av färdplanen för det strategiska utvecklingsmålet förankras hos berörd tjänsteman inom landskapsförvaltningen och för implementeringen av färdplanen inom sitt förvaltningsområde. I implementeringen ingår bland annat allokering av beviljade budgetmedel och personella resurser samt planering av processer för lagstiftningsförändringar. Utöver detta ingår ansvaret att regelbundet föra en dialog med ansvarig minister angående implementeringen av färdplanen.

Beredningsgrupp

Beredningsgruppen består av arbetsgruppens ordförande, vice ordförande och koordinator.

Arbetsgruppens ordförande ansvarar för ledningen av arbetsgruppen samt rapportering av arbetsgruppens arbete till utvecklings- och hållbarhetsrådet.

Arbetsgruppens koordinator ansvarar för processtöd och coaching till målsvariga och processledare, planering och genomförande av arbetsgruppens möten (i samråd med övriga i beredningsgruppen) respektive utveckling, datauppföljning och digitalisering av processer och projekt.

Utvecklings- och hållbarhetsrådets huvudsekreterare deltar i beredningsgruppens möten vid behov.

4. Utnämningar av arbetsgruppens medlemmar

Medlemmarna i arbetsgruppen utses, på förslag av nätverkets huvudsekreterare, av utvecklings- och hållbarhetsrådets ordförande och de båda vice ordförandena.

* Definitionen av rollen som ansvarig ledande tjänsteman fastställdes av ledningsgruppen för Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning den 9 mars 2022.